

**Tadeusz Baranowski, Leszek
Gajewski, Małgorzata Gula, Urszula
Kobylińska, Witold
Hensel, Stanisław Tabaczyński, L.
Słupecki, Sława Nowińska, M.
Krakowiak**

Kalisz - Zawodzie. Grodzisko

Informator Archeologiczny : badania 19, 126-127

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Badania były kontynuacją prac z 1984 r. Miały na celu wyjaśnienie charakteru niewielkiego nasypu, dzielącego majdan grodziska na dwie części /o różnicy poziomów ok. 2 m/ oraz dalsze rozpoznanie obu partii majdanu.

Wykopaliiska objęły powierzchnię 65 m². W południowej, położonej wyżej, części majdanu założono wykop o wymiarach 5 x 2, 5 m w partii przywałowej. Uchwycono fragment zalegającego tuż pod powierzchnią orną ziemi dwuwarstwowego bruku kamiennego, o miąższości ok. 30 cm, pod którym wystąpiły niske ślady warstwy zawierającej bardzo drobne ułamki węgla drzewnego. Materiał obejmuje niewielką ilość małych fragmentów ceramiki i kości oraz kilka przedmiotów metalowych, m.in. żelazny grot strzały, pierścien brązowy, połączony z kółkiem.

Drugi wykop obejmował częściowo niewielki nasyp dzielący majdan na połowę. Pod warstwą szarobrunatnego humusu stwierdzono występowanie ciemnożółto-pomarańczowej gliny calcowej, obecnej na terenie całego majdanu, pod nią - niewątpliwie naturalnej - jasno kremowej gliny z wapiennymi utworami. Stratygrafia ta nie potwierdza sztucznego pochodzenia owego nasypu. Poza tym w omawianym wykopie udało się uchwycić prawdopodobnie ślady obiektu 7, eksplorowanego fragmentarycznie w ubiegłym sezonie. Materiał masowy znalezionej podczas eksploracji stanowiły kości. Poza nimi wystąpiły pojedyncze ułamki ceramiki oraz 4 przedmioty żelazne, w tym 3 groty strzał.

W północnej części - położonej niżej - majdanu kontynuowano eksplorację wykopu o wymiarach 5 x 5 m, rozpoczętą w roku ubiegłym. W jego południowo-wschodniej partii odkryto kilka warstw bruku kamiennego, nie tworzącego zwartej, jednolitej płaszczyzny. Natomiast w zachodniej i północnej części wykopu wystąpiła ciemnobrunatno-czarna warstwa kulturowa o niewielkiej miąższości, średnio 10-20 cm /w jednym miejscu, przy profilu północnym - do ok. 50 cm/. W jej obrębie zarejestrowano kilka zaciemnień, również o ulotniejszej miąższości. Analogiczna warstwa wystąpiła w kolejnym wykopie /o wymiarach 4,5 x 5 m/, sąsiadującym z omawianym.

W trakcie badań południowej części majdanu uzyskano bardzo liczne zabytki wydzielone: kilka żelaznych grotów strzał, szklany paciorek ze złotą wkładką oraz wyjątkowo dużą ilość drobnych przedmiotów brązowych m.in. dwie zapinki podkowiate, kilka zdobionych zawieszek i blaszek, a także serię ornamentowanych pierścieni różnych typów, w tym łańcuch złożony z 14 pierścieni, wykonanych z taśmy brązowej. Zabytki te pochodzą prawie wyłącznie z ciemnobrunatno-czarnej warstwy. Towarzyszyły im miedziane fragmenty ceramiki, głównie wczesnośredniowiecznej, także wcześniejszej oraz kilkadziesiąt niewielkich ułamków kostnych, w tym duży fragment czaszki ludzkiej.

Sondowanie przy pomocy wierceń najbliższych okolic grodziska ujawniło występowanie warstwy kulturowej na dnie wąwozu, przebiegającego od jego zachodniej strony. Stwierdzono również obecność polepy i fragmentów ceramiki w pobliskich kretowinach. Mielibyśmy więc tu do czynienia z trzecim punktem osadniczym, istniejącym w bezpośrednim sąsiedztwie badanego obiektu. Pierwszy punkt został zarejestrowany na polu przylegającym do grodziska od strony południowej, drugi - usytuowany od północno-zachodniej strony grodziska - charakteryzuje się ogromną ilością ceramiki z okresu wędrówek ludów. Została ona odkryta w trakcie tegorocznych badań powierzchniowych.

Materiały znajdują się w PMA w Dziale Archeologii Baitów.

Badania będą kontynuowane.

KALISZ-ZAWODZIE
Grodzisko

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury Materialnej
Kaliszkie Stanowisko Archeologiczne

Badania prowadzili mgr Tadeusz Baranowski, mgr Leszek Gajewski, mgr Małgorzata Gola, mgr Urszula Kobylińska; opiekę naukową sprawowali prof. dr hab. Witold Hensel i prof. dr hab. Stanisław Tabaczyński; uczestniczyli mgr L. Stupecki i Stawa Nowińska, M. Krakowiak oraz studenci archeologii UŁ i UW i młodzież z OHP. Finansował WKZ w Kaliszu. Pomocy udzielało Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej. Trzeci sezon drugiego etapu badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne.

We wschodniej części grodziska badano przestrzeń wewnętrzną pomiędzy fundamentami północnej i południowej ściany kolegiaty, odsłoniętymi w latach sześćdziesiątych. Odkryte dwa obiekty, wstępnie określone jako rowy fundamentowe, być może świątyni starszej od znanych pozostałości kolegiaty. Wystąpiła tu znaczna liczba płytek ceramicznych /posadzkowych?/ analogicznych do znalezionych w rejonie zniszczonych grobowców odsłoniętych dawniej w absydzie kolegiaty. Przy północnej ścianie kolegiaty /od wewnątrz/ natrafiono na grób dziecka /XII-XIII wiek?/ pochowanego w trumnie z desek. Głowa skierowana była na zachód, ręce wyciągnięte wzdłuż tułowia. Poza drobnymi fragmentami żelaza i brązu brak było innego wyposażenia.

W tym rejonie ujawniono też warstwę pochodzącą zapewne z wieku IX, lecz dokładniejszych danych dostarczyć mają następane sezony badawcze.

Kontynuowano prace w części na południe od pozostałości kolegiaty. Uzyskano tam między innymi dwie monety srebrne - najpewniej krzyżówki oraz pierścienie szklane i ich fragmenty. W różnych częściach grodziska ujawniono stosowanie piacionek dla umacniania grząskiego podłoża. Uzyskano też fragmenty naczyń glinianych kultury lużyckiej i przeworskiej, zalegające jednak przypuszczalnie na wtórnym żłozu.

Podjęte zostały studia architektoniczne nad obiektami w rejonie kolegiaty, co w połączeniu z skierowanymi badaniami archeologicznymi pozwala na wysunięcie hipotez co do kilku, dotychczas nie wyróżnianych, faz budowli.

Materiały znajdują się w Kaliskim Stanowisku Archeologicznym IRKM PAN.
Przewiduje się kontynuowanie badań.

KARTOSZYNO, gm. Krokowa
woj. gdańskie
Stanowisko 7

PF Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Gdańsku

Badania prowadzili mgr Alfred Szukrzyński i mgr Zbigniew Żurawski. Finansowała Elektrownia Jądrowa Żarnowiec w budowie. Szósty sezon badań. Osada kultury pomorskiej, osada wczesno-średniowieczna XI-XII w.

Badania były kontynuacją prac z roku 1984. Pracami wykopaliskowymi objęto 13 60 m³ powierzchni stanowiska. Wykopy badawcze zlokalizowano w centralnej i południowej /w części zniszczonej/ partii stanowiska. Ogółem odkryto i wyeksplorowano ponad 130 różnego typu obiektów, wśród których wyróżniono: kilka nieudane, fragmenty konstrukcji słupowych, paleniska oraz 15 obiektów /palenisk? / o dotychczas bliżej nieokreślonej funkcji, z których jeden na pewno datować można na czas trwania kultury pomorskiej. Zbudowane były na planie koła w przekroju stożkowate, wypełnione spieczonymi kamieniami, zawsze z jednej strony wypełnione spalenizną i węglami drzewnymi.

Materiały oraz dokumentacja z badań znajdują się w PF PEK O/Gdańsk w Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej.

Przewiduje się kontynuację badań.

KLEPACZE
woj. śląskie
Stanowisko I

Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Biłymstoku

Badania prowadziła mgr Halina Karwowska. Finansował WKZ w Biłymstoku. Trzeci sezon badań. Cmentarzisko wczesnośredniowieczne typu mazowieckiego z grobami w obstawach kamiennych.

Kontynuowano prace wykopaliskowe w południowej części cmentarzyska. Przebadano kurhan nowożytny posadowiony na wcześniej funkcjonującym już cmentarzysku mazowieckim. Ponadto wytyczono kilka wykopów celem uchwycenia północnej i wschodniej granicy stanowiska. Ogółem przebadano ok. 200 m² powierzchni.

Wyeksplorowano 78 grobów szkieletowych, których 50% stanowiły groby dziecięce. 34 groby posadowione były w warstwie żółtego piasku /grobów nowożytny/, pozostałe zaś podobnie jak w latach poprzednich, zalegały w warstwie pomarańczowo-brunatnego twirku. Układ większości z nich - na osi W-E z głową na zachód. Na uwagę zasługuje grób nr 108. Usytuowanie szkieletu sugeruje, iż zmarłego pochowano w pozycji wyprostowanej na brzuchu, twarzą do ziemi.

Obstawy grobowe zniszczone. Tylko w nielicznych wypadkach fragmentarycznie zachowane bruki kamienne. Zarys jam grobowych udało się uchwycić jedynie w wypadku grobu nr 53 i 107.

Wyposażenie grobowe to jedynie 2 słabie spatynowane monety oraz pierścionek brązowy. Na badanym obszarze wyeksplorowano również kilkadziesiąt fragmentów ceramiki wczesnośredniowiecznej i średniowiecznej.

Badania zostały zakończone.

KOCANOWO, gm. Połędziska
woj. poznańskie
Stanowisko 13

Konserwator Zabytków Archeologicznych
w Poznaniu

Badania prowadził mgr Czesław Strzyżewski. Finansował WKZ w Poznaniu. Czwarty sezon badań. Cmentarzisko z okresu wczesno-średniowiecznego.

Zakończono eksplorację pozostałej - południowo-wschodniej i północno-wschodniej części wzgórza. W wykopach o powierzchni 171,9 m² odkryto luźno leżące fragmenty kości szkieletu ludzkiego we wkopie współczesnym oraz 1 szkielet ludzki, częściowo uszkodzony. Swym usytuowaniem na osi N/NW-S/SE odbiega od kierunku ułożenia pozostałych 26 szkieletów, odkrytych w latach 1981-1984. Jednak mimo braku przy nim wyposażenia, można również ten grób łączyć z cmentarzyskiem z fazy D-E wczesnego średniowiecza.